

ДЕН НА ОТВОРЕНИТЕ ВРАТИ В МУЗЕЯ ЗАРАДВА ДЕЦАТА В НАВЕЧЕРИЕТО НА ДЕНЯ НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ

Събота, 31 Октомври 2026

Уредниците ги запознаха с интересни експонати и им разказаха кратката история на празника

Идеята за празнично честване на народните будители се заражда непосредствено след Освобождението в будните възрожденски градове на България - в чест на техните видни възрожденски дейци. В началото на XX век възниква и идеята за учредяване на общонароден ден на българските будители. Решено било той да се провежда на 1 ноември – празникът на покровителя на българския народ свети Иван Рилски.

За първи път 1 ноември е честван като общодържавен празник през 1922 г. След 1944 г. този ден е премахнат от празничния календар и едва през 1990 г. комитетът „Мати България” дава предложение за възстановяване на празника на народните будители като неофициален и неприсъствен ден за българските училища.

В нашия роден град Севлиево също са живели горди и свободолюбиви българи, дали своя безспорен принос в общонародната борба за духовна и политическа свобода, и записали имената си в пантеона на народните будители.

На първо място днес ще споменем името на Хаджи Стоян Николов - една от най-ярките фигури сред народните будители на Севлиево, тъй като тази година отбелязваме 225-ата годишнина от неговото рождение. През 1825 г. с негови средства било разширено килийното училище, а през 1844 г. на това място, на собствена земя и със собствени средства той построил първото в града ни светско училище с

първи учител Петко Р. Славейков.

Хаджи Стоян Николов е не само просветен, но и църковен деятел. Той е един от инициаторите за възобновяването на църквата ”Свети Пророк Илия” в Севлиево през 1834 г. и възстановяването на Батошевския манастир през 1836 г.

Освен огромните средства, които използвал приживе за построяване и издръжка, в завещанието си той оставил в полза на училището ценни недвижими имоти и сумата 10 хиляди гроша. Умира през 1851 г. Така завършва, сравнително рано - на 54 години, земния си път възрожденецът – будител Хаджи Стоян Николов, посветил себе си и своето състояние на образованието в родния си град.

Длъжни сме да споменем имената на просветителите поп Пенчо Димов и даскал Никола Иванов Гайдарджиолу, преписали и популяризирали Паисиевата история. А хаджи Ангел Иванов останал в паметта на севлиевци като голям патриот, общественик и будител. Учител в Хаджистояновото училище, занимавал се е с творене на църковни песнопения и отпечатал в Цариград шест отделни тома псалтикии, ползвани дълго при църковните служби.

Севлиевският свещеник Ненчо Несторов пък е един от първите преводачи на Свещеното Евангелие от църковнославянски на говорим български език. Той сам финансира отпечатването му през 1865 г. и го разпространява в най-отдалечените български земи.

Марин Софрониев Калугеров е назначен за учител в Хаджистояновото училище в 1856 г. и го реформира в класно, като подобрява учебната програма и въвежда нови учебни предмети. През 9-годишното си учителстване той се изявил и като обществен деец, и народен будител. Той пръв въвел честването в Севлиево на славянските първоучители братята св.св. Кирил и Методий. Заради големия му авторитет е ръкоположен за свещеник и в 1870 г. е избран от севлиевци за архиерейски наместник. Той е и един от членовете на Севлиевския революционен комитет, основан от Васил Левски през 1870 г.

За председател на този комитет бил избран първият градски лекар и аптекар в Севлиево - д-р Стойчо Христов, който заради своята образованост и интелигентност, се ползвал с голям авторитет сред севлиевските младежи и бил избран за член на училищното настоятелство, а също и за секретар на Севлиевската градска българска община.

През втората половина на XIX век в Севлиево се учредява една сравнително нова за възрожденското българско общество институция – читалището, за председател на което е избран отново д-р Стойчо Христов. Десетилетия наред читалището в Севлиево било главният център на всенародната пробуда през Възраждането. Негови членове били и всички ръководители на Априлското въстание в нашия край: Стефан Пешев, Никола Дабев, Никола Генев, братя Нкифор и Димитър Бояджиеви.

Стефан Пешев е една от най-младите и най-самоотвержени възрожденски личности на нашия град. Роден е на утрешния ден - 2 ноември, през 1854 г. Уважаван от всички, той естествено застава начело на младежите в града. Заедно с бъдещия генерал Никола Генев издават сатирични листове, а самият той редовно изпраща остри статии до българските вестници, издавани в Цариград. През 1875 г. е избран за председател на читалището. През пролетта на същата година той оглавява и възстановения революционен комитет в града, като започва усилена подготовка на въстание. Непосредствено преди избухването му, той е арестуван и след кървавия разгром, заедно с други седем от най-дейните предводители на бунта е обесен на площада в Севлиево.

Можем да споменем още десетки имена на народни будители, борци за църковна независимост, просвета и политическо освобождение, достойни да се наредят в пантеона на националната ни памет. И когато всички ние всяка година честваме 1 ноември – Ден на народните будители, отдаваме своята почит и преклонение пред делата на всички тях.

Всяка година на този тържествен ден се покланяме пред скромните паметници на възрожденските ни будители и докато го правим, българският дух ще бъде жив!

Честит Ден на народните будители!

